

Geld maakt gelukkig

(1) Niemand behalve een paar treurige patsers zal het volmondig toegeven, maar in tijden van economische crisis, als iedereen moet in-
5 leveren, lijkt het er sterk op dat een goed gevulde portemonnee ons wel degelijk gelukkig maakt. Of maakte.

(2) Waarom is dat zo'n taboe?

10 Waarom geven we niet toe dat al die dingen waar we in crisistijd op bezuinigen, bijdragen aan ons geluk: theaterbezoek, de aanschaf van een degelijke fiets, het fêteren van vrienden, een mooie, warme winterjas,
15 uitzicht op een inspirerende vakan-

20 tie? We kunnen ook moeilijk ontkennen dat rood staan vaak leidt tot gekibbel aan de keukentafel, en tot ouders die nóg minder thuis zijn omdat ze harder moeten werken – want de huur moet toch betaald en de sportclub ook.

(3) Zeker is in elk geval dat noch de rijken, noch de armen graag toe-
25 geven dat geld gelukkig maakt. Wat de rijken betreft, laat de schroom zich verklaren: openlijk genieten van je geld wekt afgunst, en dat kan leiden tot inbraak en diefstal – of zelfs tot
30 nivellering. De sympathiekste rijken

zullen zich een beetje schamen voor hun rijkdom, zoals je in het gezelschap van eenzame mensen niet opzichtig gelukkig gaat zitten zijn met je
35 geliefde of je gezin. Maar ook de minst kapitaalkrachtigen bekennen niet graag dat ze bijvoorbeeld dolgraag een groter huis zouden willen in een betere wijk. Want zo'n hartenkreet heeft iets vernederends, vooral
40 als je gelooft dat armoede ook een beetje aan jezelf ligt. Dan maar doen alsof het je niks kan schelen, alsof het onderaan de ladder gezelliger is dan daarboven – waar nooit veel
45 bewijs voor geleverd is.

(4) Natuurlijk: geld kan verslavend werken, en van een verslaving word je niet gelukkig. Daar werd tweeduzend jaar geleden al voor gewaarschuwd door Seneca¹⁾: “Geld maakt niemand rijk, integendeel, bij iedereen wekt het de begeerte naar nog meer geld.” Inderdaad: mensen die
55 voortdurend bang zijn geld kwijt te raken of hun best doen er meer van te vergaren, behoren tot de vervelendste op aarde. Maar het nare van een crisis – van te weinig geld – is
60 juist dat we allemaal een beetje zo

worden: vrekking, bezig met rekenen. Aan alles hangt opeens een prijskaartje: uit eten gaan, een ritje met de trein, een boek kopen. We worden
65 vervelende zeuren. Toen we nog geld hadden, waren we aardiger, royaler, gelukkiger.

(5) U zult tegenwerpen dat de grote drama's van het leven rijken en armen even hard treffen: ziekte, ruzie, dood, scheiding. Maar zelfs dat is maar ten dele waar. In een krap huis is het moeilijker de vrede te bewaren. Wie wil scheiden, heeft geld nodig.
75 En wie ziek of stervende is, wil niet ook nog hoeven piekeren over geld. Het omgekeerde gaat juist niet op: wat ons zelfs volgens steile moralisten gelukkig maakt – zinvol werk,
80 warme relaties, gezondheid – verliest niet aan waarde als we bemiddeld zijn. Wie geld heeft, kan het leven minstens zo goed als zinvol ervaren.

(6) En toch blijven we een beetje schutterig doen over geld. Alsof het vies is. Alsof het niet fijn is er genoeg van te hebben, alsof geld niets te maken heeft met geluk. Vreemd hoor.

*naar: Leonie Breebaart
uit: Trouw, 26 januari 2013*

noot 1 Seneca (54 voor Chr. - circa 39 na Chr.) was een Romeins schrijver en redenaar.

Tekst 2 Geld maakt gelukkig

- 1p 20 In alinea 2 wordt de vraag gesteld: “Waarom is dat zo'n taboe?” (regel 8)
Waar in tekst 2 wordt een antwoord op deze vraag gegeven?
- A in alinea 2
 - B in alinea 3
 - C in alinea 4
 - D in alinea 5

“Zeker is in elk geval dat noch de rijken, noch de armen graag toegeven dat geld gelukkig maakt.” (regels 23-25).

Alinea 3 beschrijft een reden die zowel armen als rijken hiervoor hebben.

- 1p 21 Met welk woord is die reden het best te typeren?
- A hoogmoed
 - B onverschilligheid
 - C schaamte
 - D wanhoop

“Want zo'n hartenkreet heeft iets vernederends” (regels 39-40)

- 2p 22 Noem twee redenen waarom de hartenkreet in bovenstaand citaat als vernederend wordt beschouwd volgens tekst 2.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

Behalve het hebben van geld worden er in alinea 5 van tekst 2 nog andere factoren genoemd die leiden tot geluk.

- 1p 23 Noem drie andere factoren die volgens alinea 5 leiden tot geluk.

Tekst 2 sluit af met “Vreemd hoor.” (regels 88-89)

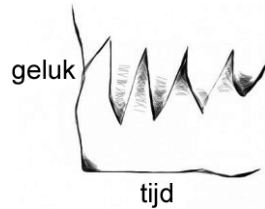
- 1p 24 Welk effect bij de lezers wordt vermoedelijk hiermee beoogd?
Het vermoedelijk beoogde effect is dat
- A er twijfel wordt gezaaid over het ingenomen standpunt.
 - B het eerder ingenomen standpunt wordt gerelativeerd.
 - C het standpunt met meer klem naar voren wordt gebracht.
 - D het standpunt wordt versterkt met een argument.

- 2p 25 Welke uitspraak geeft de hoofdgedachte van tekst 2 het best weer?
Het hebben van geld
- A heeft een verslavende werking en maakt dus niet altijd gelukkig.
 - B is omgeven door taboes en dat is behoorlijk lastig te verklaren.
 - C kan mensen gelukkig maken en is juist in tijden van crisis belangrijk.
 - D vergroot de verschillen tussen arm en rijk en werkt dus vernederend.

tekstfragment 2

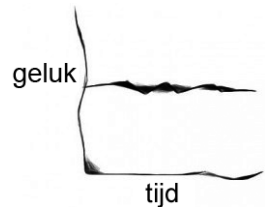
In de blog de man zonder jas staan twee typen mensen beschreven, die elk een ander beeld hebben van wat een gelukkig leven is.

Geluksgrafiek 1: 'Achtbaan'

Voor de eerste groep mensen betekent een gelukkig leven een leven met veel afwisseling. Een leven met weinig 'saaie' momenten. Een leven met pieken en dalen. Een achtbaan van geluk.

Geluksgrafiek 2: 'Vogel'

Voor deze groep mensen staat een gelukkig leven in relatie tot balans. Een gematigd leven met weinig behoefte aan emotie-erupties, verrassingen en afwisseling. Zoals een vogel in de lucht.

*naar: Daan Weustenraad
uit: demanzonderjas.nl*

- 2p 26 Beargumenteer dat de visie van de tweede groep mensen uit tekstfragment 2 overeenkomt met de strekking van alinea 5 van tekst 2. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 50 woorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.